

Das Latweeschu draugs.

1838. 4 August.

31ma lappa.

J a u n a s s i n n a s.

Is Pehterburges. Aterohdabs pa dšiku Kreewu semmi, wiššwaitak tan-
nis uppēs, kas ecekl melnā un Raspiskes juhrā, leelas siwis, kas lihds 24 peh-
das peeaug garrumā, un ko us wahjiski sauž: "hausen", us kreewiski: "bel-
uhga." Iskattahs gluschi kā tahs leelas stohres, ko brihscham arri muhsu
mallās reds, un irr laudim lohti derrigas. Winna galka, kad šahlita, gahrda
deesgan, no winnu ikreem taisa to dahrgu pawalgu, ko sauž: "kawiabr", un
winnu puhšchlis, us wahjiski eesauhts: "hausenblase", derr eeksch daschahm šim-
mibahm par šahlehm, un dohd labbu lihmi. — Scho gaddu daschās weetās Kree-
wu semmē irr notizzis, ka laudis ahtrumā nomirre, no šchahm siwim
ehdufchi. Za augstaka Pehterburges dakteru teesa to leetu irr ismeklejuše un
atradduše, ka zittas no šchahm siwim naw bijušchas deesgan šahlitas, un zittas
jau preeksch šahlischanas eepuūšchas. Zadeht nospreede, 1) teem sweineekeem un
zitteem laudim, kas šchahs siwis eesahli, no teesas pusses peekohdinah, lai siwu
beesakus un taukakus gabbalus papreeksch smalkaki šagreesch, un tad arri labbi
peeluhko, ka tohs ar deesgan šahls apbere; un 2) muischneekeem, mahjitateem
un draudschu wezzakeem pawehleht, lai wiššās mallās laudis pamahja, ka šchahs
siwis wairs ne ehd jehlas, bet tik iswahritas.

Is Spreantschu semmes. Za kā preeksch pahri gaddeem notikke Wahj'
semme, tā taggad arri eeksch Parihsches polzeije atradde kahdā masā tumschā pa-
grabbā weenu jaunekli, kas jau no pašchas dšimschanas, tas buhs lihds 20 gad-
dus, tur itt kā žeeetumā irr dšihwojis, un pa wiššu to laiku tik us netihreem šal-
meem gullejis kauhpu. Neschehtigs tehws winnu tā irr turrejis, pats winnu
jau no pirma galla ne eeraudsidams. Mahte ne fenn spittalds nomirre, bet us pa-
schu nahwes gultu wehl to breefmu irr isteikufe, ko tehws ar sawu behrnu dar-
roht, un kas tik us rahdu wišši nahje pee gaismas. Katram žilwekam firds
eeschehlojahs, scho nelaimigu jaunekli redsoht; irr nolcešis, kā Deewa kohjinsch,
un mupate pirmureisi pa wiššu muhschu dabbusis redseht deenas gaismu. Iskat-
tahs brihnum' bahls, irr tik wahjšch, ka drihs ne warr kustetees, runna kā behrns,
un žaur to ilgu gullešcham irr palizzis krohplis. Ehd lohti mas un tik pa ma-
sihriim taggad eeraddinajahs, drehbes walkah; jo tahs wišsch lihds šchim ne
was ne pasinne. Wišsch arri isstahstijis, ka mahte daschreis šepeni esohht nah-
kufe pee winna un winnam mahjijuse, un ka pats gauschi mihojoh mahti un

tâpatt arri tehwi. — Tehws par sawu nedarbu tuhlin irr aiswests preefsch teefas un zeetumâ. Wiasch irr Wahjeets, 51 gaddu wezzumâ, 23 gaddus laulibâ, un winnam wahrds irr: Wieland.

Lihds schim wehl zittâs mallâs. Sprantschds us semmehm ta nelabba mohde atraddahs, ka laudis pa pehrkona laiku ar basnijas pulskiteneem sahze swannih, tizzedami, ka pehrkôns eebailofchotees un wilkschotees prohjam. Vet mahziti laudis fenn laikds jau atsinnuschi, ka ar tahdu swannischanu pehrkonu gan warroht peewilft, bet ne aisdsiht; jo fur arri mass wehjsch zellahs, kâ ir zaur swannischanu noteek, tur pehrkons labpraht atwelkâhs. Tadeht taggad arri pa wissu. Sprantschu semmi zeeti tikke aisleegrs, pehrkonu apswannih. Vet teem semneekem ap to leelu pilsfatu: Wor-do tahs wezzas leefas dohmas wehl tik zeeti irr prahtâ, ka ne fenn lahdedami saweem mahzitajeem gahje wirsû, kad schee wairs ne lahwe swannih; pahmette teem arri, ka paschi winnus effoht redsejuschi padebbeschds un no turennes krussu nomettam us sawahm draudsehm, kamehr winnu paschu tihrumi effoht palikufchi bes skahdes. Ak sawu mulkibu!

Kas irr sadohmajis un pirmu reiss usrakstijis to dseesnu, kas atrohnamâ Widsemmes dseesnu grahmatâ N° 296. un Kursemmes N° 431.

Lassitais! Ja effi peedshwojis tahdu laiku sawâ muhschâ, fur sawa firds bija apgruhtinata un lihds nahwei nofkummusi, un semmes wirsû palihgs un eepreezinaschana ne bija; tad gan sinnasi, kahds spehks tahdâs behdâs swehtai dseesmai irr, kad tu firdi zilladams no nepilnigas wahrgu-dshwibas us swehtu debbesti, balfi pazeldams, Deewam, tam firschu-mannitajam, sawas kaites un ruhpes dseedadams istahsti un ar behnigu pakauschanu winnam sawus zellus pawehli. — Kursch zilweks, kas sawâ dseesnu grahmatâ eepreezinaschanu mekleja, kursch to ne atwaddet tanni dseesinâ: Pawehlees sawâs mohkâs, jeb: Ak firds, ar meeru dohdees un t. j. pr.? — Swehtâs jaufmâs affaras rittinajahs; firds dseedadama Deewa swehtu tuwumu un winna tehwischku apghadafchanu manih. manna, un eedrohshinata un eestiprota pretti eet sawam ruhftam listenam. — Deewa wahrdeem irr leels spehks sagraustas firdis ustaisiht. — Weens weenigs wahrdisch ihstâ laikâ no sawa mihta mahzitaja muttes dsirdehts, — weens weenigs gabbalinsch swehtâ bihbelé jeb dseesnu grahmatâ lassihst. — Kursch to ne buhtu sajuttis? — eespehj dseedinacht firds waktis un eedohd Deewa meeru; — un kas tam Rungam pawehl sawu zellu, kas sawu nammu ne ustaisa us smilrim.

Gan drihs wissas dseemas, kas muhsû latwisckâ dseesnu grahmatâ stahw, irr pahrtulkotas no Wahzu wallodas. Schè nu redsefim, kas kas tahds bija, kas to augschâ peeminnetu dseesnu isdohmajis un pirmu reis Wahzu wallodâ farakstijis.

Berliné, Pruhschu Fehnina pilsfektâ, dshwoja preefsch kahdeem 200 gaddeem kahds zeenijams Luttera draudses mahzitais un prahwests, kam wahrds bija: Paul Gerhard. Ap to laiku bija tai semmè daschadas tizzibas sribdeschanas. Ikweens schlette fewi to ihsti tizzigu effoschu, ikweens gribbeja, lai

wiffi zitti tahdu tizzibu usnemtu, kahda tam effoti, un tee mefleja zits zittu pahrelezinacht un usspeest sawu tizzibu. Zaur to zehlehs dasch-daschadas sanizzinafchanas. — Wiffi tee tappe eenihdeti un waijati, kas ne gribbeja un ne warreja pahrelezinati buht, to tizzeht, kas tam swesch rahdijahs. — Zkweens leelijahs, ka schim effoti ta ihsta Kristus tizziba, bet pa tam peemirfe ta Kunga Jesus dshwofchanas preekschshmi un winna mahzibu, kas fakka: Mihlejeet zits zittu! — Mihlejeet sawus eenaidneekus! — Pee ta ikweens pasihs, ka juhs manni mahzekki effat, ja jums mihlestiba sawâ starpâ. — Zahdds breefmigds laikds gaddijahs eenaidneeku deesgan dascham kristigam mahzitajam, kas Jesus pateesibas gaischumu aistahweja. Starp scheem bija arridsan zeenijams prahwests Paul Gerhard. Pateesibas mihlotajam gan mas draugu rohnahs, bet pa wiffam retti spehzigi aistahwetaji, bet jo leelaks pulks irr to prettineeku un waijataju, kas to mefle nelaimê gahst, zerredami pateesibu isnihzinacht. — 1666tâ gaddâ bija Paul Gerhardam jaarstahj sawa mihlota draudse, par kurras dwehseku apgaismoschanu un uskohpschanu winsch deen' un nakti ruhpiigi bija darbojees. Winsch isgahje ar sawu mihlu gaspaschu no Berlines pilsfehsta, tufsch no pasauligahm mantahm, atstahs no tahdeem draugeem, kas tam buhtu warrejusch palihdseht, bet baggats sawâ firds apsinnafanâ, ka weenigi pateesibas deht-tohpoht eenihdehts. — Ne sunnadami, kur eer, kur dehtees, tee kahdâ deenâ, kad faulite laidehs us reeteschanu, eeahje kahdâ frohgâ, nakts mahju nemt. — Zeeniga mahte, eegahjusi weesu kambari, noswehlehs krehplâ, lafkatu azzim preekschturredama, fahze raudacht un waimanacht: Wai Deewin! wai Deewin! Kur nu meh's eefim, kur nu meh's paliksim! — Deews, mihlais Deews, usnem'm' muhs abbus tawâs debbesis! — Gerhardam firds pahrruhle, to dsirdoht, gribbeja sahft lihds raudacht, bet sawaldijees, peegahje pee sawas draudsenes un fazzija: Seewin, kam tu tâ schaubijees? Kam tu ne pakaujees us Deewu? Wehl ar dascheem wahrdeem to meerinadams, winsch iswille bihbeli, fo tas lihds nesse, un usschshris 57tu Dahwida dseefimu, winsch to sawai gaspaschai preekschâ lassija. — Weid'sis lassihst, wehl teize: Pawehli tam Kungam tawu zeltu un zerre us winnu, tad winsch gan darrihs. — Affarinu noflauzjis, panehne papihru un spalwu, isgahje ahra, apsehdehs frohga gallâ appaksch kahda kohka un usraktija pehz tahs Dahwida dseefimas to jauku dseefimu: Pawehlees tawâs mohkâs, jeb: Ak firds, ar meeru dohdees. — Ar eepreezinatu firdi eenahjis, winsch to sawai gaspaschai lassija preekschâ, un Deewa wahrdu spehks winnu firdis apmeerinaja un pildija ar saldu zerribu. — Paschâ wakkarâ eenahf 2 sweschl kungi, eefahf ar Gerhardu runnacht, un dsirdejusch, scho effoschu no Berlines, tee tam stahsta, ka schee effoht no Sakschu semmes suhtiti us Berlini, tur usmekleht weenu no ammata nozeltu mahzitaju, kam wahrds effoht: Paul Gerhard. Sakschu erzoga leelskungs effoht dauds labba dsirdejis no wianna pateesibas mihlestibas un labbeem tikkumeem, un to leekoht itt mihli luhgt, lai jelle nahkoht us Sakschu semmi, jo schim tahda gohda wihra lohti waijadfigs effoht. — Zeeniga mahte tâ fâ no jauwa laidsihjabs, to dsirbedama. — Un kad nu

Gerhards bija teizis un parahdijis, ka schis tas pats effoht, peh; ko wiini meklejoht, tad tee bija preezigi un eedewewinnam grahmatu, ko erzoga seelskungs bija rakstijis, tam leelu naudu sohlidams, un luhgdams, lai tikween nahkoht pee scho, mahzitaja ammatu no jauna usnemc. — Gerhards grahmatu beidsis lassihc, aplampe sawu mihlu gaspaschu un fazzija: Seewin, woi es ne teizu: Pawehli tam Kungam tawu zektu un zerre us wiinu, tad winsch gan darrihs. L.....l.

• Semneefeem derriga mahziba pahr maisi, kas eepellejuse.

Kad maise labbi naw iszepta, bet wehl pajehla, un tad to glabba paslapja weeta, tad daudstreis noteek, ka sah pelleh, un laudis, kas woi labbi naw mahziti, woi pahreeku nabbagi, tatschu tahdu fahesitu maisi ee=ehd. Bet ta ne mas wairs naw wesseliga, fa ne fenn Sprantschu semme israhbijahs, kur to leetu daschadi isprohweja. Dewe jaunam sirgam, kas tik 4 gaddus bija wezzumâ un pa wissam spirgts un wessels, lihds ar zittu ehdamu 4 mahzinaus tahdas fapelletas maises, un luhl, peh; 24 stundahm sirgs jau nosprahge. Usgreese tam wehderu, israudsija eefshas un atradde kungi un eefshas itt fa fapluzzi natas. — Wehl ne gribbeja tizzeht, ka tik ta maise te effoht bijuse nahweswaina, islassija tadeht wehl gohwi, kas arri pa wissam bija spirgta un wessela, un dewe tai tik pat daudf maises, bet tihschâ prahâ tik tohs fapelletus gabbalus ween; un raug, ap zettortu stundu gohwim dsihles sawilkahs, un peh; 12 stundahm ta jau bija noht. Kungis un eefshas tai wehl wairak bija pohstitas, ne fa sirgam. — Ja nu tahda maise jau lohpeem tahda newesseliga un nahwiga, tad, sinams, arri zilweem un ihpafchi behrneem wesseliga ne buhs. Labbahm fainneezehm tadeht tshri waijaga, sawu maisi labbi ismihziht un iszept, un to tihra fausâ weeta glabbahc, kur arri wehjsch druzjin warr peekluht. — Bet ja tatschu gadditohs, ka weetahm maise eepelle, un scho weetu tik daudf irr, ka nabbadsinam fshahde buhtu leela, tahs wissas isgreest un nomest, tad taf zittadi tahs ne warretu leeta likt, ne fa ra. Sagreest maisi masds tschetrkantigds gabbalands, un zepli kalte tohs labbi, ta fa Wahzeeschi zepj sawas zwihbakes un Kree-wi sawus zulfarus. Tad sagruhdi tohs smalki, eemaisi sahli, un eeberc tohs fillê, woi gohwim, woi, wehl labbaki, zuhkahm preefschâ; jo us tahdu wihsi fshahde ne notiks wis. — Tomehr, sinams, tas padohms, ko jau eefahfumâ dewam: lai fainneezes gahda, ka wiinu maise labbi teek iszepta un glabbata tihra fausâ weeta, tas irr tas wisslabbakajs. Kaut jel to wissas mallas tik peenemtu!

(G. E.)

Tahs mihklas usminna, kas 28tâ lappâ:

Seewai, kas wesselu behrninu laimigi dsemdejusi.

Lihds 2. August pee Nihges irr atnahfuschi 1003 fuggi un aisbraufuschi 871.

Wrihw drikkht. No juhrmallas=gubbernementu augstas walbischanas pusses:

Dr. C. E. Napierky.